

פרס ע"ש משפחת קרומהולץ לחקר השואה

מוענק באמצעות

המכון לחקר השואה ע"ש פינקלר

באוניברסיטת בר-אילן

במסגרת יום עיון לציון יום הקדיש

הכללי, י' בטבת תשפ"א

כמה מילים על אוגוסטינה וצבי קרומהולץ ז"ל

שמי רונית פישר,

אני ד"ר להיסטוריה, חוקרת שואה ומרצה מזה למעלה מ-10 שנים בחוג לתולדות עם ישראל באוניברסיטת חיפה. אני מתכבדת להעניק בזאת את "**הפרס ע"ש אוגוסטינה וצבי קרומהולץ לחקר השואה**" לשנה"ל תשפ"א. הפרס מוענק על-שם של הורי ולזכרם, וחשוב לי במעמד זה לומר עליהם כמה מילים.

הורי לא היו "אנשים גדולים" – הם לא היו מנהיגי ארגונים או תנועות פוליטיות, הם לא היו פעילי ציבור, הם לא היו לוחמים אמיצים וגם לא אנשי רוח מפורסמים. הורי היו אנשים רגילים, חמים ואוהבי אדם. בתבונות היסטורית-חברתית, ניתן לומר כי הורי מייצגים את ה"אנשים הפשוטים" של דור שורדי השואה, שבנו את מדינת ישראל.

שניהם נולדו ברומניה – באזורים שונים:

אמי, **אוגוסטינה דויד**, נולדה בעיר הנמל – גלאץ (בשטחי ה"רגאט" – רומניה הישנה) ב-1937, ואבי, **צבי (היינריך) קרומהולץ** – נולד ב-1930 בצ'רנובץ, בירת בוקובינה, חבל ארץ שהשתייך היסטורית ותרבותית לאימפריה האוסטרו-הונגרית והועבר לשליטה רומנית אחרי מלחמת העולם הראשונה. אבי, כמו מרבית יהודי בוקובינה ובסרביה – שולח עם משפחתו לטרנסניסטריה, ושם, ב"מחוז מחנות המוות של רומניה" עבר תלאות וייסורים נוראיים. שניהם שרדו את השואה כילדים, שאיבדו - לא רק את בני משפחותיהם, אלא גם את ילדותם ונעוריהם.

בתום המלחמה, ברומניה הקומוניסטית, הם הצטרפו לתנועה הציונית ושאיפתם הגדולה ביותר היתה לעלות לארץ ישראל. אבי קיבל את אישור היציאה מרומניה ב-1950, כשהיה בן 20 ולמרות שהתחיל את לימודיו בפקולטה לרפואה באוניברסיטת קלוז', עזב את הכל ועלה לארץ. הוא התגייס לחייל התותחנים ושירת כלוחם בגבול הירדני. כשהשתחרר מהשירות עבר לחדרון בצריף במעברה ב"כפר אתא" ליד חיפה

והתחיל לעבוד כצורף. מקצוע, שרכש לעצמו עוד ברומניה, אחרי המחנות, מתוך תפיסת עולם שאדם, כדי לשרוד - חייב מקצוע, מלאכה, שיוכל במו ידיו לבנות את חייו.

אמי עלתה לארץ ב- 1952 רק עם אמה ואביה החורג (אביה נרצח ע"י הליגיונרים, הפשיסטים הרומניים, ב- 1940 בדרכו למחנה עבודות כפייה בגבול המזרחי של רומניה), כאשר אחיה – בן-ציון, כבר היה בישראל, היות ויצא עם "עליית הנוער" ב- 1946, והיה עצור כמעט שנתיים במחנות בקפריסין. אמי הייתה בת 14.5 כשעלתה לארץ ישראל, ולמרות שברומניה היא הייתה תלמידה מצטיינת (בעיקר במתמטיקה), כאן בארץ, הם שוכנו במעברה וכיוון שאמה ואביה החורג היו חולים וזקנים מכדי לעבוד – היא נאלצה לצאת לעבוד בבית חרושת במפרץ חיפה ולא השלימה את לימודיה התיכוניים.

הורי הכירו ב- 1955, כשאמי הייתה בת 18 ואבי בן 26, באוטובוס שנסע מהמעברה ב"כפר אתא" לחיפה. היה זה סיפור אהבה מרגש של שני צעירים, שבחרו בחיים, בשמחה, באהבה. הם נסעו ביחד כל בוקר לחיפה. אמי למפעל ואבי לבית המלאכה לצורפות שהקים לעצמו בעיר התחתית. תוך 9 חודשים הם התחתנו, ואמא הצטרפה ל"עסק" של אבא.

אספר עוד כי למעשה אבי התחיל את יצירת התכשיטים שלו מהתכה של 2 טבעות הנישואין של הוריו – לזהב, ויצירה של כמה תכשיטים קטנים יותר, אותם מכר וכך למעשה התחיל העסק, שצמח והיה לחברה לייצור תכשיטים, שהוא היה גם הצורף וגם הסוכן שנסע באוטובוסים של אגד בכל המדינה כדי למכור לחניות תכשיטים מעבודותיו.

כשאני, בתם הבכורה, נולדתי, אחרי 12 שנות נישואין שלהם, הם רכשו חנות באחד הרחובות הראשיים ב"הדר הכרמל" בחיפה. דירה עדיין לא היתה להם (הם גרו ב"דמי-מפתח") אך המוטו של אבי היה שבזכות עבודה קשה ופיתוח העסק – הם גם יוכלו לקנות דירה, וכך היה. אבי היה יוצא כל בוקר ב- 5 לעבודתו, בבית המלאכה בקומה שמעל לחנות, שם היה מעצב ומייצר תכשיטים לפי הזמנת הלקוחות, ואח"כ ב- 9 היה עובד יחד עם אמי במכירה בחנות עד הערב.

שניהם היו אנשים מאד חרוצים, ישרים, ערכיים, נדיבים ומסורים מאד והצליחו להצמיח את עצמם מחדש לאחר ייסורי השואה והחיים הקשים שחוו בצעירותם עוד באירופה, וגם בשנותיהם הראשונות כאן בארץ. למרות כל האובדנים הם הקימו במדינת ישראל הצעירה משפחה, בית ועסק, ואפשרו – לאחי הצעיר, מיקי ולי – חיים טובים של שפע ונוחות, ויכולת לבנות עתיד מוצלח לנו ולילדנו.

חשוב לי מאד לציין כי לצד הערך של **עבודה קשה ויצרנות**, הנחילו לנו הורינו עוד כמה ערכים מרכזיים – **הערך העליון של המשפחה, הערך של אהבת הארץ, הערך המשמעותי של תרומה לחברה ונתינה, והערך של הלימודים וההשכלה**, ואני רוצה להרחיב על כך מעט:

אמי ואבי מייצגים, בעיני, דור שלם של שורדי שואה, שהערך הגבוה ביותר בסולם הערכים שלהם היתה **הפטרויוטיות לישראל**: שאיפתם לציון (כשעוד היו ברומניה), ואהבתם למולדת – בכל יום מימי חייהם כאן בארץ.

אבי היה מדריך בתנועה הציונית ברומניה והיה שם פעיל בארגון "עליה ב'". עם עלייתו והתגייסותו לצה"ל- הוא נלחם בכל מלחמות ישראל עד מלחמת יום הכיפורים כלוחם בתותחנים. במלחמת ששת הימים הוא שירת בגזרת ירושלים, מול הצבא הירדני וקיבל עיטור העוז על לחימתו. לאחר ששוחרר משירות המילואים, כחלק מאהבת הארץ וחשיבות הנתונה- הוא התנדב במשמר האזרחי ובמשך שנים רבות היה בין המפטרלים בלילות ברחובות העיר עם קרבין על הכתף, לאחר ימים ארוכים של עבודה קשה, מתוך תחושת שליחות וחשיבות ההגנה על העורף האזרחי. מתוך תחושת הערך הרב שבנתונה ובהתנדבות היו הורי פעילים בארגונים חברתיים רבים בחיפה, החל מוועד הבית, וועד ההורים בביה"ס ועד להתנדבות בארגון הסוחרים של חיפה, בארגוני מגביות למען מצבים המונטאריים – כגון הפליטים בווייטנאם וקמבודיה וכו'.

אך מעל לכל – הדגישו הורי את ערכה של המשפחה ואת החשיבות הגבוהה של **חינוך איכותי והשכלה טובה**. סביר להניח כי בשל עלייתם לארץ כמעט לבדם, בחוסר כל, כילדים שורדי שואה, שהתחילו את חייהם כאן במעברות – דווקא בשל כך העניקו לאחי ולי את החינוך האיכותי ביותר. הם שלחו אותנו לביה"ס הריאלי העברי בחיפה, שהיה זה ביי"ס פרטי בעל דרישות גבוהות מתלמידיו. הם העניקו לנו השכלה רחבת אופקים, אם בלימוד כלי מוזיקה (בלימודי פסנתר, כינור וחליל) חוגי ספורט ומחול, וכמובן הקפידו מאד על השתתפותנו בתנועת הנוער.

תפיסת עולמם, כמי שכל כך הרבה נגזל מהם בתקופת השואה, היתה כי **הדבר היחידי שלא ניתן לגזול מאדם – זו השכלתו, או מומחיותו המקצועית**.

ולכן כעת – כשנה לאחר שאמי נפטרה וכעשור לאחר שאבי נפטר – מצאתי לנכון להנציח את זכרם היא ע"י הענקת פרס לעידוד המחקר על תקופת השואה.

איחולי הצלחה לזוכת הפרס, ספיר פוגל, על עבודה סמינריונית מצטיינת בנושא "בעיות של נשים דתיות שהתעוררו בתקופת השואה". יישר כוח! עלי והצליחי בהמשך לימודיך!

אוגוסטינה (דויד)
קרומהולץ
- 1937 (גאלץ, רומניה) -
2019 (חיפה, ישראל)

צבי (היינריך) קרומהולץ
- 1930 (צ'רנוביץ, רומניה) -
2009 (חיפה, ישראל)

התא המשפחתי האוהב והם : אמי, אוגוסטינה
ז"ל, ומסביבה: אחי הצעיר, מיקי עצמון עם
שלושת ילדיו – אור, נגה ויהל,

ואני, רונית, עם שני ילדי – מיה ואלעד .
חנוכה 2011